

Continuarea activității judiciare în contextul COVID-19 – între imperativ și compromis

Potrivit decretului privind instituirea stării de urgență pe teritoriul României, publicat în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 212 din 16 Martie 2020, activitatea judecătorească va continua pe perioada situației impuse de existența virusul SARS-CoV-2, numai în cauzele de urgență deosebită, celelalte litigii fiind suspendate de drept.

Întrucât prevederile art. 42 din Decret privind continuarea judecării cauzelor de urgență deosebită stabilesc doar unele reguli de principiu, vom prezenta în cele ce urmează câteva coordonate practice legate de activitatea de judecată a cauzelor civile/administrative.

De asemenea, vom prezenta unele detalii privind funcționarea unor organisme administrativ-jurisdicționale pe perioada stării de urgență.

Cine stabilește cauzele de urgență deosebită?

Potrivit prevederilor Decretului anterior amintit, stabilirea cauzelor cu caracter deosebit de urgent aparține Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, pentru procesele de competența acesteia, și colegiilor de conducere ale curților de apel, pentru cauzele de competența lor și a instanțelor din circumscripția teritorială a acestora.

În stabilirea cauzelor de urgență deosebită, ICCJ și curțile de apel au avut și au sarcina de a stabili care sunt drepturile subiective care corespund interesului superior al societății în această situație excepțională și care sunt acele drepturi a caror valorificare pe cale judiciară poate fi amânată.

În exercitarea rolului diriguitor conferit de Decret, în data de 17 martie 2020, CSM a adoptat *Hotărârea nr. 257* prin care a stabilit ca, la întocmirea listelor cauzelor de urgență deosebită, ICCJ și curțile de apel ar trebui să aibă în vedere:

- litigiile a caror suspendare ar produce părților o pagubă însemnată și care nu s-ar putea repara sau ar fi dificil de reparat în viitor;
- cauzele generate de aplicarea măsurilor prevăzute de Decret, în special cele din materia achizițiilor publice;
- cauzele care se judecă fără citarea părților.

În concret, pentru uniformizarea listelor privind cauzele de deosebită urgență, ICCJ și curțile de apel aveau

obligația sa transmita CSM hotărârile colegiilor de conducere până în data de 20 martie 2020. Ulterior, CSM, prin Direcția legislație, documentare și contencios, ar urma sa întocmească o nota privind centralizarea și analizarea tuturor listelor, respectiv identificarea și soluționarea cazurilor de practica neunitara.

Întrucât funcționarea justiției raspunde unor nevoi sociale în continua și rapida schimbare, instanțele de judecata pastreaza în mod firesc dreptul de a restrânge sau suplimenta lista cauzelor a caror soluționare poate avea loc pe perioada stării de urgență.

Care sunt cauzele a caror judecata nu este suspendata pe perioada stării de urgență?

Înca din 16 martie, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție a pronunțat Hotărârea nr. 29 prin care a stabilit lista cauzelor neafectate de masura suspendării, în considerarea obiectului dedus judecații.

La fel, până în data de 20 martie, majoritatea Curților de Apel stabiliseră deja lista cauzelor a caror soluționare poate începe, respectiv continua pe perioada stării de urgență¹.

Dupa cum se poate observa din Hotărârile colegiilor de conducere ale Curților de apel, cu mici excepții, acestea au exprimat un punct de vedere unitar asupra problemei în discuție și în același timp concordant (în limitele impuse, evident, de competența materială și funcțională) cu opinia instanței supreme.

Astfel, din analiza comparativa a hotărârilor colegiilor de conducere, sunt considerate cauze deosebit de urgente în materie civila: ordonanțele președințiale, suspendarea provizorie a executării silite, măsurile asigurătorii, cererile de asigurare dovezi, internarea medicala nevoluntara, suspendarea executării hotărârilor judecatorești, ordinele de protecție, cauzele privind procedura adopției și cele privind stabilirea măsurilor de protecție specială a minorilor, caile de atac și incidentele procedurale legate de soluționarea cauzelor deosebit de urgente, precum și cauzele în care judecata se desfașoara, conform legii, fara citarea părților.

Surprinzătoare este însă lipsa unui punct de vedere unitar în legatura cu includerea în lista cauzelor care se judeca în aceasta perioada a litigiilor în materia achizițiilor publice, mai exact a plângerilor formulate în temeiul art. 49 din Legea nr. 101/2016 privind remediile si caile de atac în materie de atribuire a contractelor de achizitie publica, a contractelor sectoriale si a contractelor de concesiune de lucrari si concesiune de servicii, precum si pentru organizarea si functionarea Consiliului National de Solutionare a Contestatiilor².

Unele curți de apel au apreciat ca aceste tipuri de cauze trebuie soluționate fara distincție (Curtea de Apel Ploiești, Curtea de Apel Oradea, Curtea de Apel Bacau etc.), în vreme ce altele (de ex. Curtea de Apel Brașov, Curtea de Apel Iași, Curtea de Apel Craiova etc.) au decis ca numai plângerile care privesc proceduri de achiziție publica având ca obiect produse ce intra în sfera decretului (mai exact, produse medicale, alimentare, servicii de utilitate publica etc.) justifica excepția de la regula suspendării.

Este interesant de sesizat ca procedura de soluționare a contestației de catre CNSC (în cadrul careia se pronunța hotărârea ce formeaza obiect al plângerii) nu face momentan obiectul unei masuri de suspendare. Or, putem considera nefirsc ca o contestație sa fie considerata deosebit de urgenta și, pe cale de consecința, soluționata cu celeritate de catre organismul administrativ-jurisdicțional competent, în vreme ce procedura de control judiciar al acesteia sa fie suspendata sine die.

Având în vedere gestionarea neuniforma a acestui aspect de catre Curțile de Apel, așteptam cu interes intervenția CSM în determinarea exacta a procedurilor de achiziție care pot face obiectul controlului judiciar în aceasta perioada.

Ce modificari aduce Decretul referitor la procedura de judecata a cauzelor deosebit de urgente?

Pentru diminuarea oricarui impact al continuarii activitații judecatorești asupra masurilor de prevenire a raspândirii COVID-19, judecatorii au îndatorirea sa evite, în masura posibilităților, prezența fizica a părților în instanța.

În acest sens, în masura în care instanțele beneficiaza de resurse adecvate, pot încuviința desfașurarea ședințelor de judecata prin videoconferința.

În cazul în care desfașurarea ședințelor de judecata prin videoconferința nu este posibilă și prezența în fața instanței este necesară, justițiabilii/ reprezentanții acestora trebuie sa consulte și sa se conformeze regulilor de acces și conduita stabilite de catre fiecare instanța în parte, precum și masurilor generale dispuse de autoritațile administrației publice centrale și locale.

Întrucât prezentul context impune un plus de celeritate în judecarea cauzelor de deosebita urgența, instanțele pot sa fixeze termene scurte, inclusiv de la o zi la alta sau chiar în aceeași zi. Mai mult, soluționarea cât mai rapida a cauzelor a caror judecare înca se impune, în ciuda instituirii starii de urgența, este chiar recomandabila, data fiind incertitudinea prezentei situații și evoluția viitoare a pandemiei generate de COVID-19.

Parțile pot, de asemenea, sa solicite amânarea în cazul în care se afla în izolare la domiciliu, în carantina sau în spitalizare în contextul COVID-19. Aceste situații se adauga, bineînțeles, motivelor de amânare reglementate de Codul de procedura civila.

Instanța, la rândul ei, poate respinge însa cererea de amânare în cazul în care considera necesara soluționarea cu celeritate a cauzei în contextul instituirii starii de urgența. În aceasta situație, instanța va trebui sa amâne pronunțarea, la cerere sau din oficiu, pentru a acorda părții dreptul de a depune concluzii scrise.

Cum influențeaza starea de urgența activitatea altor organe cu activitate jurisdicționala sau administrativ-jurisdicționala?

În mod evident, prevederile art. 42 din Decret vizeaza exclusiv activitatea instanțelor judecatorești în sensul art. 2 alin. 2 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciara, fiind exclusa din sfera de aplicare a acestora activitatea altor organe cu activitate jurisdicționala sau, dupa caz, administrativ-jurisdicționala.

Totuși, în funcție de obiectul activitații unor asemenea organe, forurile de conducere ale acestora pot decide continuarea activitații cu respectarea însa a unor masuri de protecție corespunzatoare scopului starii de urgența..

În mod logic, și în ceea ce privește activitatea/competența acestor organisme ramân incidente regulile de principiu referitoare la suspendarea și întreruperea termenelor de prescripție si decadere în caz de forța majora (art. 2532 pct. 9 și art. 2548 alin. 2 din Codul civil coroborate cu art. 41 din Decret)

Astfel, în direcția suspendarii activitații s-au pronunțat Curtea de Arbitraj Comercial International de pe lângă Camera de Comert si Industrie a României, Oficiul de Stat pentru Invenții și Marci și Curtea Constituționala a României. Excepția continuarii soluționarii cauzelor funcționeaza însa în cazul CNSC.

Astfel, Colegiul de conducere al Curții de Arbitraj Comercial International de pe lângă Camera de Comert si Industrie a României a recomandat arbitrilor preschimbarea termenelor de judecata din perioada 16 martie – 16 aprilie, cu consultarea prealabila a părților și refacerea corespunzatoare a procedurilor de citare³.

În sensul suspendarii activitații s-a pronunțat și Plenul Curții Constituționale a României, hotărând preschimbarea termenelor de judecata din luna martie 2020 pentru luna aprilie 2020, cu refacerea corespunzatoare a procedurilor

de citare⁴.

În ceea ce privește soarta contestațiilor de pe rolul Comisiei de Contestații OSIM, soluționarea acestora a fost suspendată prin Ordinul Directorului General al OSIM nr. 27/21.03.2020 până la încetarea stării de urgență, asemenea oricărui activități ce implica relațiile cu publicul la sediul OSIM.

Mai mult, prin Comunicatul informativ din 23.03.2020, OSIM a stabilit expres ca termenele aferente procedurilor aflate în derulare în fața OSIM vor fi suspendate pe perioada stării de urgență, urmând a începe sa curga dupa încetarea acesteia.

Pe de alta parte, referitor la activitatea Consiliului Național de Soluționare a Contestațiilor se impune o analiza mai detaliata, având în vedere lipsa, cel puțin pentru moment, a oricărui dispoziții privind suspendarea cauzelor aflate pe rolul acestei instituții.

Date fiind, în principiu, lipsa oralității acestei proceduri administrativ-jurisdicționale, dar și importanța strategică a domeniului, soluționarea cauzelor de pe rolul acestei instituții ar trebui sa continue.

În acest sens pledează și includerea cail de atac împotriva deciziei CNSC în categoria cauzelor deosebit de urgente pe care instanțele (curțile de apel) continua sa le soluționeze.

În același timp, continuarea activității de judecata impune din partea CNSC-ului o serie de precauții menite sa asigure protejarea justițiabililor.

În acest sens, CNSC a publicat în data de 11 martie 2020 anunțuri privind instituirea unor reguli de conduita în incinta acestei instituții, fiind totodata recomandata contestatorilor și autorităților contractante transmiterea oricărui înscrisuri, cu preponderența, prin poșta sau curierat rapid. Totuși, întrucât aceste anunțuri au fost publicate anterior instituirii stării de urgență, este așteptata actualizarea acestor reguli la condițiile actuale.

-
1. Cu titlu exemplificativ, a se vedea hotărârea colegiului de conducere al Curții de Apel București.
 2. În aceeași categorie ar putea fi incluse și contestația judiciară reglementată de Capitolul VI secțiunea 1 din Legea 101/2016 și, bineînțeles, recursul la hotărârea Tribunalului, însă pentru motive prezentate detaliat cu alta ocazie și care oricum exced scopului prezentării noastre, aceasta cale alternativă de soluționare a disputelor privind procedurile de achiziție publică nu mai este o opțiune reală pentru justițiabil.
 3. În acest sens, Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României a publicat pe site-ul sau un anunț privind suspendarea activității pe perioada stării de urgență. - <http://arbitration.ccir.ro/>
 4. În data de 16 martie 2020, a fost publicat pe site-ul Curții Constituționale a României un anunț privind preschimbarea termenelor din luna martie.